

i) Shod kmetovalcev izreka potrebo, da se na vseučiliščih in tehniških višjih šolah vpelje poduk v poljedelstvu, tako, da se prihodnjim upravniskim uradnikom, bogoslovcem, gospodarskim inženirjem dá prilika, pridobiti si za svoj poklic potrebnih poljedelskih vednosti.

k) Shod kmetovalcev spozná, da tako dolgo, dokler nadaljevalni pouk ni prisiljen (obligaten), je treba skrbeti za državne in deželne podpore učiteljem, ki podučujejo kmetijstvo — in treba je tudi skrbeti za izdajanje primernega poljedelskega „berila“ in njega brezplačno razdelitev takim učencem, ki nadaljevalne šole obiskujejo.

(Dalje prihodnjič.)

Ozir po svetu.

Kneževina Bolgarija.

Prosto po hrvaškem posnel Aleksander Hudovernik.

Bolgarska je 1200 □ m. velika ter šteje 1 milijon in 800.000 prebivalcev, med temi je 750.000 Turkov, 10.000 židov, 8000 Rumuncev (ki stanujejo ob Dunavu in v nižinah od Vidna do Nikopolja) in do 5000 Grkov in Armencev.

Bolgarska leži med 42—45° širine in 40—47° dolžine. Južno mejí na iztočno Rumelijo, zapadno na Srbijo, severno na Dunav in iztočno na Črno morje. Zemlja je večinoma bregovita, a glavna gora jej je Balkan (Haemus), severozapadno se razprostira visočina Korst, katera je jako dobro z vodo preskrbljena.

Reke se zlivajo v Dunav, črno in sredozemsko morje. V Dunav se izliva Lom, Iskav, Vid, Asam; v črno morje Kamčija, ki teče po razvalinah nekdanje prestolnice carja Petra Preslava; v sredozemsko morje se izlivata Struma, ki izvira v Vitoški gori, in granična reka Marica, ki izvira v Bilagori pri Samakovu.

Podnebje je umerjeno; zemlja je večinoma rodovitna, akopram je še malo obdelana. S poljedelstvom se še sedaj Bolgari ne pečajo tako, kakor je želeli. Zato se pa tem več pečajo s kupčijo, sosebno s kupčijo kónj. Bolgarski konji so majhni, a ognjeviti in uztrajni.

Zemlja je jako bogata rude; rudokopje je še v povoji. Pri Sofiji je mnogo oglja, ruda, ki je valjda podzemeljski nastavek ove v Banatu. Pri Eleni v Stari Gori je bogato ležišče bakra, srebra, železa in soli. Industrija sedaj najbolj cveté v Trnovi, Sofiji, Samorokavu, Gabrovu in Rohavici. Bolgarska svila in tkanina importira se tudi v druge dežele. Trgovina je prilično živa, sosebno za žito, katerega se več pridelava, kakor se ga potrebuje za domače potrebščine. V Bolgariji raste pšenica, koruza, rž, ječmen, oves, proso, riž; pridelajo tudi jako mnogo vina. Vino je dobro in sladko. Cena mu je jako nizka; 40 ok stane 10 do 13 grošev (2½ franka ali okoli 1 gold. avstr. v.). Manipulacija z vinom je še jako pomanjkljiva, sosebno jim pa primanjkuje dobrih kleti. Kedar bodo za dobre kleti poskrbeli, merilo se bo bolgarsko vino lahko z magjarskim.

Za splošno omiko in napredek deluje neumorno vlada in narod sam. Bolgarska kot prosta država sedaj bolj napreduje, kakor v prejšnjih 400 letih, ko je še ječala pod krutim turškim polumesecem.

Bolgarska vladana je ustavno; ustava bolgarska je bolj slobodna, kakor povsod drugje po Evropi.

Bolgarska se deli v 5 okrajev (gouvernement) sè središčem v Sofiji, Ruščuku, Varni, Trnovu in Vidinu in v 31 okrožij sè središčem v Varni, Balčiku, Silistriji, Ruščuku, Sistovu, Šumli, Razgradu, Osmanbazaru, Pravodiji, Eski Gjumaji, Nikopolju, Plevni, Lovecu, Trnovu, Eleni, Gabrovu, Rahovu, Vraci, Orhaniji, Lompalanki, Berkovicu, Vidinu, Belgradčku, Sofiji, Rado-

miri, Kostendilu (toplice 70—75° R.), Samekovu, Hadži Orlu, Sevhavi in Terni.

Občna vojna dolžnost je uvedena zakonom. Za časa vojske more Bolgarija 45.000 mož redovite in 60.000 do 70.000 mož narodne vojske na noge postaviti. Bolgarska šteje 31 družin pešcev, v vsaki po 1000 mož, 8 baterij lahkega poljskega topništva, 2 bateriji za obale, dva eskadrona konjikov, 9 vojnih ladij in dve kompaniji lovcev (sapeur). Vsa vojska se delí v dve diviziji. Skladišče orožja je v Ruščuku, Varni, Šumli in Razgradu.

Glavno mesto Bolgarije Sofija sè 22.000 prebivalci leži na podnožji Vitoša. V mestu je vojniška in mestna šola ter toplice (75° R.), katere so valjda v zvezi s toplicami v Mehadiji. Večja mesta na Bolgarskem so še: Ruščuk ob Dunavu, šteje 45.000 prebivalcev. Tu je jako živahna trgovina, v mestu je kolo-dvor, poljedelska šola in realka. — Varna (30.000 prebivalcev) leži ob Črnem morji, ima mestno šolo ter je skrajna štacija železnice Ruščuk-Varna. — Vidin (13.000 prebivalcev) ob Dunavu trži z Avstrijo, Srbijo in Rumunijo. Pod turškim gospodarstvom bila je trdnjava prve vrste, po berlinskem dogovoru je sedaj porušena. — Trnovo (25.000 prebivalcev), stara rezidenca bolgarskih vladarjev. Tu se trži sosebno z vinom in z izdelki iz tkanine in svile. — Sistova (15.000 prebivalcev) ob Dunavu, leži romantično na visočini, živahno trži z Makedonijo in Rumunijo.

Bolgari živé patriarhalno, kakor stari Slovani. Nasledek temu je, da se le bolj prebivalci mest s kupčijo pečajo, večina ljudstva pa se s poljedelstvom in živinorejo bavi.

Bolgar je po naravi dober, miren, bogoljuben, prijazen in jako nadarjen. Upati smemo, da bodo Bolgari, ki imajo uže sedaj lepo slovstvo, kar jim je zasijala zarja prostosti v vsih strokah napredovali.

Slovensko slovstvo.

* *Nauk o gospodinjstvu.* Bodočim gospodinjam, ženskim učiteljiščem, učiteljem in učiteljicam na višjih dekliških ljudskih in meščanskih šolah. Poleg nemškega izvirnika Ivana viteza Hermana prosto poslovenila J. N. in J. L. založil Ivan Lapajne v Krškem. Cena 40 kraje.

Ta knjižica, ki je ponatis tržaškega časnika „Edinost“, v 24 razdelkih na kratko razklada, kar je gospodinjam vedeti koristno. Tudi ženska, katera hoče dobra gospodinja biti, se mora gospodinjstva učiti. Prvi nauk — se ve da — dobiva hči od matere, če je ona dobra gospodinja, vendar ni nobeni mladi gospodinji od več, če poleg materinega nauka tudi kako podučno knjigo o gospodinjstvu prebira.

V drugih deželah se nahajajo posebne šole, v katerih se dekleta podučujejo o gospodinjstvu. Slovenci dosihmal take šole nimamo.

* *Glasi katoliške družbe.* Na svitlo daje katoliška družba za Kranjsko. V Ljubljani.

To je 15. snopič „Glasov“, ki jih je katoliška družba dosihmal izdala v vnemo pobožnega življenja.

* *Zakon in žena.* Spisal Alojzij Pader. Novomesto. Tiskal in založil J. Krajec.

Ta knjiga, katero je marljivi gosp. J. Krajec v Novomestu na svitlo dal, na 6 polah razklada lastnosti in dolžnosti dobre žene gospodinje.

Naj pri tej priliki tudi mi naznamo, da je gosp. Krajec kot pošten tiskar in založnik popolno vničil nič-

vredne pesni Malovrhove, ko je zvedel soglasno grajo v vseh slovenskih časnikih.

* *Vabilo na naročbo „Ljubljanskega Zvona“.* Ker bode s koncem leta 1880. prenehal izhajati Stritarjev „Zvon“ na Dunaji, združili so se podpisani štirje pisatelji, ter osnovali so v Ljubljani nov leposloven in znanstven list, „Ljubljanski Zvon“, ki bode od novega leta 1881. počeni vsakega meseca prvi dan v zvezkih, po 4 tiskane pole velike osmerke obsežnih, hodil na svetlo. Po svoji vsebini skušal bode „Ljubljanski Zvon“ ustrezati različnim željam in potrebam slovenskega čitajočega občinstva: gojil bode zategadel v prvi vrsti leposlovje v najširjem pomenu te besede (romane, povesti, novele, pesni, potopise itd.); priobčeval bode sestavke in spise znanstvenega obsega iz različnih oddelkov človeškega znanja; zbiral bode raznovrstno narodno blagó; skrbel bode za obširen pregled sodobnega slovenskega slovstva in imenitnejših proizvodov drugih slovanskih literatur ter naposled poročal bode o napredovanju in delovanju domačih in občeslovanskih literarnih društev in umetelnostnih zavodov. Nadejamo se, da nam bode možno ta mnogo obsežni program dovoljno izvrševati, ker se je okoli našega lista zbralo uže nad štirideset pisateljev in učenjakov slovenskih. A tudi druge pisatelje slovenske, ki nam dosedaj še niso obljubili svojega sodelovanja, vabimo prijazno, da naj se brez razločka svojega stanú in političnega mišljenja zberó okoli „Ljubljanskega Zvona“ ter nam tako pomagajo osnovati v središču Slovenije slovenskega razumništva dostojen leposloven in znanstven list. Slovenski omikani svet pa pozivljemo s tem vabilom, da nam z obilim naročevanjem pomore točno izvrševati našo nalogo. Podpisani izdajatelji kakor tudi mnogoštevilni njih sodelavci slovenski pisatelji — s ponosom moremo reči, da se med temi poleg mladih pisateljskih moči nahajajo tudi obče priznani veterani naše novejšje literaturice — napravljajo se z onim veseljem na delo, ki ga more dajati samo ljubezen do domovinske stvari. Zatorej pa menda smejo tudi upati, da bodo drugi izobraženi domorodci z naročevanjem in širjenjem lista za materijalno stran njegovega obstanka skrbeli in delali, vedoči, da s tem podpirajo razvoj slovenske literature, te prve podlage našemu narodnemu preporodu in bodočemu narodnemu obstanku. In pred vsem zanašamo se na našo domoljubno odrastlo mladino, vneto za vse, kar je lepega in idealnega.

„Ljubljanski Zvon“, ki bode izhajal po 4 pôle obsežen po eden pot na mesec, stane: za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Dijakom je naročnina znižana na 3 gold. 60 kr. Naročnina pošilja se upravnistvu „Ljubljanskega Zvona“ v „Narodni tiskarni“ v Ljubljani. Domoljube slovenske prosimo, da bi se z naročili oglasili o pravem času, ker se lista ne bode tiskalo dosti več nego toliko iztisov, kolikor bode naročnikov. Vsa pisma in vse pošiljatve, ki se tičejo uredniškega dela, prejema uredništvo „Ljubljanskega Zvona“ v Ljubljani, ali kateri koli izmed podpisanih štirih izdajateljev.

Josip Jurčič,
glavni vrednik „Slov. Nar.“

Janko Kersnik,
notar na Brdu.

Fran Levec,
c. k. velike realke profesor.

Dr. Ivan Tavčar,
advokatorski kandidat.

Politične stvari.

Shod konservativnih Nemcev

v Lincu.

Dne 22. novembra je bil v Lincu shod poštenih Nemcev, v katerem je blizu 10.000 mož iz vseh avstrijskih nemških dežel oporekalo tisti kliku, ki se je dosedaj ponašala, da je glasilo avstrijskih Nemcev. Linški shod je kazal, da tako zvani „ustavoverci“ niso družega nič, nego koterija, zlimana z lažmi liberalizma od konca do kraja.

Naj na kratko opišemo velikanski shod v Lincu, ki je zgodovinskega pomena. V dvorani krasno okinčani je bila nad odrom videti velika slika Nj. Veličanstva cesarja, nad njo pa se je v črno-zlati barvi lesketal cesarjev izrek: „Napravite mi mir med mojimi narodi.“ Po stenah so visele zastave vseh dežel avstrijskih. Na odru govornikov so se zbrali: škof Rudigier, grof Brandis, knez Alojzij Liechtenstein in skoro vsi konservativni državni in deželni poslanci iz doljnega in gornjega Avstrijskega, Salcburškega, Tirolskega in Predarlskega.

Kmalu, ko je ena ura odbila, stopi grof Brandis pred skupščino in jo radosten pozdravi. Poslanec dr. V. Fuchs predlaga pa potem zboru, naj grofa Brandisa z vsklikom voli za predsednika skupščini; zbor z navdušenimi klici pritrdi. — Kot prvi govornik stopi na oder knez Alojzij Liechtenstein, pojasnuje stan Nemcev v Avstriji, rekši, da nemštvu od nikodar ne preti nevarnost, in govori tako izvrstno, da se je dvorana kar zibala navdušenih „dobro-klicev“. — Za njim poslanec Lienbacher poroča o resoluciji, ki se je zboru v sklepanje ponudila; po vsakem odstavku govornika so doneli viharni „dobro“ klici. Glavne točke resolucije so bile te-le: Le ona politika v Avstriji je zdrava in prava, katera varuje edinstvo države in pa autonomijo posamesnih njenih dežel, — katera ustavno vladovino spoštuje, pa na podlagi pravice politično volilno pravico razširjuje, — svobodo državljansko združuje z redom državnim, — šolstvo z opravičenimi željami konservativnega ljudstva vreduje, — državne stroške poravnava z dohodki in davkov ne napenja čez moč davkoplačevalcev, — skrbi za povzdigo posebno kmetijstva in obrtnijstva, — narodne pravice vseh narodov spoštuje, — nemška konservativna skupščina, zvesta svojemu cesarju in udana takemu ministerstvu, ki se ravna po njenih načelih, protestuje zoper predrznost, da se nemška-liberalna stranka imenuje zastopnica avstrijskih Nemcev, kajti za to stranko stoji le manjšina nemškega naroda, zato je tudi laž, da so Nemci vznemirjeni zaradi tega, da bi nemštvo v Avstriji po postopanju sedanjega ministerstva v kaki nevarnosti bilo, avtonomistična stranka noče federalizma, ampak le samoupravo (autonomijo) dežel tako, ki ne ruši moči državne, pa je pravična njihovim zahtevam in narodnosti vseh narodov. — Soglasno je bila sprejeta ta resolucija, ki obsega ves program poštenih Nemcev in je krepka zagozda izjavam, ki jih je nemško-liberalna skupščina na Dunaji naglašala 12. dne novembra.

Izvrstno lepo je govoril in prav po domače slavnoznanec poslanec tirolski Greuter, ki je med mnogimi družimi lepimi resnicami v prosti priliki kazal, da vsak narod se dobro počuti in napreduje le, če vživa pravice, ki mu gredó. Rekel je: če kdo očetu, ki ima 10 sinov, daruje za sinove njegove 10 parov enako velikih čevljev, ne bo očetu vstregel, vsaj vseh 10 sinov različne starosti ne bode moglo obuti darovanih čevljev; tako je tudi z različno narodnostjo; vsak narod zahteva živeti